

DOMOVINA

in KMETSKE LIST

Verwaltung und Schriftleitung • Uprava in uredništvo: Puceljjeva 5 —
Tel. 81-22—81-26 — Erscheint wöchentlich • Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich • Naročnina letno Lir 24 — Einzelverkaufspreis
• Posamezna številka Cent. 80.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Mir pred viharjem... tako označujejo na nemški kakor tudi na sovražni strani sedanje stanje na evropskih bojiščih, ki se lahko najbolje označi s pojmom »pričakovanje«. Na bojiščih vlada mir pred viharjem, mir, o katerem se lahko govori le, ako pomislimo na spopade, ki so v zadnjih mesecih divjali predvsem na bojiščih na vzhodni fronti in v južni Italiji.

V nedeljo je nemško vojno poročilo javilo, da so se poslednje edinice nemške in rumunske vojske z edinstveno prevozno akcijo umaknile s Krima na celino. Medtem so se na vseh frontah izvršile priprave za odločilne spopade. Prvi boji so se pričeli v južni Italiji, kjer so angleške in ameriške najemniške čete po siloviti topniški pripravi započele ofenzivo.

Angleži in ameriški letalci nadaljujejo svoje strahovalne polete nad Nemčijo in nad pokrajine, ki se pod nemško oblastjo. Nedavno nemško vojno poročilo je ugotovilo, da so ti neprekinjeni letalski napadi priprave za skorajšnjo invazijo. Prišel je torej čas velike odločitve.

O trenutnem stanju na bojiščih je podalo nemško vojno poročilo v torek naslednji pregled:

Führerjev glavni stan, 16. maja. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Z vzhodnega bojišča javljajo le o krajevni bojni delavnosti ob spodnjem Dnjestru in na karpatškem predgorju.

Oddelki protiletalskega topništva vojske so sestrelili od pričetka vojne na vzhodu 2000 sovražnikovih letal; od tega sta sestrelila oddelka vojske 275 in 279. skupno 300 letal.

Na italijanskem južnem bojišču je nadaljeval sovražnik napade z dovajanjem novih pehotnih in odtopniških divizij proti našemu obrambnemu sistemu s težiščem južno od Cassina. Po ogorčenih izmenjavah polnih bojih smo izgubili nekaj višinskih postojank. V drugih odsekih so bili krajevni vodni in protinapadu očisti ali zapahneni.

Močan oddelek bojnih letal je bombardiral v poznih večernih urah 15. maja sovražnikova oporišča na bojnem področju Cassina z dobrim uspehom. Nastali so požari in eksplozije.

Pri napadih posameznih britanskih motilnih letal na področje Kölna in Mannheim, kakor tudi pri doletih v Kielški zaliv so bila v pretelki noči sestreljena 4 sovražnikova letala. V prvih jutranjih urah 16. maja so napadli močni oddelki nemških težkih bojnih letal britansko pristaniško mesto Portsmouth z večjim številom razstreljnih in zažigalnih bomb.

V sedanji totalni vojni tudi nevtralne države ne ostanejo neprizadete. Angleži in Američani na vse načine pritiskajo nanje in jim z raznovrstnimi grožnjami dopovedujejo, da ne smejo več dobavljati Nemčiji različnih surovin, ki so doslej bile vsebina gospodarskih dogovorov z Nemčijo. Ako se nevtralne države nočejo pokoriti, jim grozi s pomorsko blokado in z letalsko ofenzivo. Najhujši pritisk občutijo Španija, Turčija, Portugalska in Švedska. Španija in Turčija sta pod silnim pritiskom Angležev in Američanov bili prisiljeni zmanjšati dobavo volframa in kroma v Nemčijo. Vsekakor pa je tudi nemška vlada nasproti sovražnemu pritisku na nevtralne države zayzela svoje stališče in so pogajanja v polnem razvoju.

Istovčasno so Angleži, Američani in Sovjeti stavili zavezniškim državam Nemčije — torej Finski, Madžarski, Rumunji, Bolgariji in Slovaški — nekakšen ultimatum, naj se odločijo za izdajstvo po zgledu savojske Italije. Vse to je zgolj diplomatska ofenziva, s katero hočejo sovražne države omehčati odporno silo nemških zaveznikov tik pred pričetkom odločilne borbe.

Veliko protikomunistično zborovanje v Borovnici

Prebivalstvo je prirejalo tople ovacije prezidentu Rupniku in domobrancem — Vzorno uspel mimohod — Protikomunistični tabor je zapustil močan vtis

Kakor prejšnjo nedeljo Vrhnika, tako je preteklo nedeljo tudi Borovnica doživela velik protikomunistični tabor, h kateremu se je zbralo mnogo prebivalstva iz vsega borovniškega okoliša. Borovnica je v zadnjih dveh letih morala mnogo pretrpeti, ker so jo komunisti kot važno postojanko hoteli na vsak način dobiti v svoje roke. Prebivalstvo je moralo pretrpeti že mnogo tolovajskega strahovanja. Toda borovniška posadka domobrancev, ki ji poveljuje hrabri stotnik Kolman, je odbila vse napade ter ohranila Borovnico neporušno in nepožgano.

Za zborovanje se je Borovnica lepo pripravila.

Po vsem trgu so bili postavljeni visoki mlaji, ki so se vrstili od mosta dalje po trgu. Zborovalni oder je bil postavljen poleg domobranske vojašnice pred kapelico. Z jutranjim vlakom se je pripeljalo več gostov tudi iz Ljubljane. Domobranska godba je priredila ob 7. obhod po Borovnici in so se začele na trgu pred kapelico razvrščati domača in okoliška domobranske edinice. Domača dekleta so brcem pripenjala slovenske šopke s trakovi.

Točno ob 9. se je pričela v kapelici služja božja.

Ki jo je opravil višji vojaški kurat g. dr. Ignacij Lenček. Med službo božjo je igrala domobranska godba svečenik pa je imel tudi primeren nagovor na domobranski zbor. Po maši so se pričele domobranske edinice pripravljati za sprejem gostov in za slovesen mimohod. Pod borovniškim mostom so se najprej razvrstila dekleta v narodnih nošah, za njimi šolska mladina z zastavicami, nato pa so bile razporejene domobranske edinice z godbo na čelu.

Proti 11. uri se je pripeljal zastopnik g. prezidenta Rupnika okrajni glavar gosp. dr. Maršič.

Odličnega gosta sta sprejela stotnik Kolman kot krajevnega poveljnik in stotnik Stamenkovič kot bataljonski poveljnik. Župan Fran Kovačič je spre-

govoril gostom v pozdrav dobrodošlico v imenu kraja, nato je majhna deklica v narodni noši izročila prezidentovemu zastopniku velik šopek nageljnov. G. dr. Maršič je v spremstvu obeh stotnikov obšel vse domobranske edinice in jih pozdravil: »Domobranci, zdravo!« V odgovor je zaorlo: »Bog daj!«

Zatem je okrajni glavar g. dr. Maršič stopil na častni oder, kjer so se zbrali tudi drugi gostje. Prišel se je slovesen mimohod. Na čelu sprejeda je jezdil domobranski oddelek na konjih, sledila je domobranska godba ki se je nato razvrstila nasproti častnemu odru. Ob zvokih parade koraknice so nato strumno korakali: udarna domobranska četa, oddelek nemške vojske, spet domači domobranci, za njimi pa domobranski četi iz Lok in št. Jošta. Za zaključek sta sledila oddelek domobranske baterije in kolesarski vod. Ves sprejod je bil deležen burnega priznanja.

Manifestacijsko zborovanje

Nato je stopil na oder g. Jože Drinovec in začel protikomunistično zborovanje. Pozdravil je gosp. dr. Maršiča kot prezidentovega odposlanca, poveljnika bojne skupine podpolkovnika Lehmana, krajevnega nemškega poveljnika, vse domobranske častnike, župane in druge goste. Besedo je nato izročil glavnemu govorniku, predsedniku protikomunistične akcije g. Francetu Žužku, ki je izvajal:

Kdo je kriv vsega našega gorja, kdo je kriv tega, da so požgani toliko slovenski domovi in pomorjeni najboljši sinovi in hčere našega naroda.

Po teh groznih dneh so danes krivci vsem znani. Mnogo jih je, trije pa so glavni. Prvi in najhujši krivec je pogubonosna ideja azijsko-židovskega komunizma, najhujša nasprotnica krščanske vere in kulture, mirnega sožitja evropskih narodov, grobokop socialnega miru med delovnimi stanovci in med narodi sveta. Komunizem besno sovražil vse, kar je verskega in pri nas najbolj neusmiljen no kolje ljudi, ki so globoko versko živeli, požigali

Zatamnitev od 21.30 do 4.30

cerkve in župnišča in jih spreminja v plesišča in zborovalne dvorane za mitinge. Namesto vere v Boga hoče ustoličiti svojo vero v proletarski raj na zemlji, v kateri ne bo Boga in njegove postave. Ta raj bi bil v tem, da bi bila človeška družba breznarodna, brezstanovska, brez pravice do zasebne svobode, v njej posameznik ne bi pomenil ničesar, vse pa neka meglena človeška družba, kolektiv. On uči, da je zasebna lastnina zločin, da človek nima pravice do nje; a človek kot osebnost ima pravico do lastnine, saj je lastnina tudi važno gibalno človeškega napredka. Delo nikakor ni edini činitelj napredka človeške družbe, marveč je treba vse činitelje — delo, kapital in človeka — povezati v skupno delovno fronto, na kateri si bomo Slovenci sezidali svojo bodočnost tako, da bodo vsi delovni stanovi povezani v smotno občestvo narodu v korist in državi v napredek.

Drugi glavni krivec našega današnjega gorja je sprijeno razumnštvo.

Zato na današnjem javnem shodu poudarjamo na ves glas: Minuli so časi, ko je sprijena gospoda tiskala naše ljudstvo v najusodnejši uri njegove zgodovine pa ga okopala v morju nedolžne prelite krvi. V bodočem družabnem redu bo moral delati vsakdo in se preživljati z delom svojih rok in svojega uma.

Tretji glavni krivec današnjega gorja so terenci.

Ki so se rekrutirali iz delomržežev, mešetarjev, nesolidnih gostilničarjev in trgovcev, faliranih študentov in tistih delavcev, ki so leta in leta požirali krive nauke marksističnega evangelija. Toda tudi oni naj vedo, da vemo kdo so in kaj so in da ne bodo ušli roki pravice in ljudske sodbe.

Kadar pa je sila najhujša, tedaj je Božja pomoč najbližja.

Tako se je porodila v krvi spočeta slovenska domobranska vojska, ki jo je priklinal v življenje general Rupnik in ki jo je Nemčija dovolila, opremila, oborožila in usposobila, da uspešno ofenzivno nastopa zoper komunistične tolovaže. Domobranstvo tvorijo sami člani slovenskega delovnega ljudstva, ki žrtvujejo kri in življenje za vero in dom in se ne boje smrti. Danes smo si popolnoma svesti svoje zmage, ki je bližja kakor bi kazali zunanji znaki. Po teh strašnih dneh bo narod zmagal in izločil iz sebe vse, kar je tujega in nenarodovega.

Učinkovit zaključek

Izvajanjem g. Žužka so poslušalci sledili z napeto pozornostjo in s ponovnimi izrazi živahnega pritrjevanja. Zlasti ob koncu se odobravanje dolgo ni hotelo polčiti. Enako sta bila že takoj ob nastopu živahno pozdravljena naslednja govornika gg. Jeločnik in Kociper, ki sta po svojih dosežanjih govorih tudi ljudstvu po deželi že znana in priljubljena.

V svojih izvajanjih je g. Nikolaj Jeločnik najprej poudaril, da je naš narod, ki je v jedru zdrav, že izbral med alternativno:

komunistična osvobodilna fronta ali slovensko domobranstvo.

Odlučno je krenil na svojo resnično narodno pot, pot poštenega dela in neizprosne borbe proti komunizmu. Na tej poti ga vodi prezident general Rupnik, ki je prevzel v roke krmilo naše domovine takrat, ko je sila priklipela do vrhunca. Priklinal je tedaj v življenje domobranstvo, ki je zidano na trdni osnovi, saj vsak domobranec dobro ve, zakaj se bori, in se zaveda, da je njegova borba sveta, saj jo blagoslavlja po nedolžnem prelita kri desetisočev poštenih Slovencev. Domobranci počejo maščevanja trdno pa so odločeni očistiti našo zemljo do kraja in ohraniti našemu narodu čast in poštenje. V tej sveti borbi bodo domobranci zmagali, saj so z njimi Bog, Mati in razbičana slovenska Domovina.

Naslednji govornik g. Stanko Kociper je uvo doma dejal,

da se je komunistična kuga zajedala že več ko dvajset let v zdravo telo slovenskega naroda.

A naš narod, ki je po ogromni večini kmečki, ni nasedal zapeljivim vabam komunističnih agitatorjev in ni preslišal svarilnega glasu svoje vesti. Ko je bila stiska največja, je iz naroda vzkliklo domobranstvo, ki je danes po pol leta borbe stopilo ob boku nemških tovarišev v ofenzivo in je odločeno počistiti ne le s komunisti, temveč tudi z raznimi potuhnjenci in bojazljivci, ki bodo tudi ob svojem času prejeli vsak svoje zasluženno plačilo. Domobranstvo je dovolj močno, da bo moglo napraviti v naši domovini red, ki pa bo znala tudi dati pogoje nove socialne ureditve. Delavec mora za svoje delo prejemati pravično plačilo, kmet mora postati zopet gospodar na svoji zemlji, mladina pa mora biti očiščena vseh kužnih miselnih

klie in tako postati vrelc novih sil za lepšo bodočnost našega naroda.

Besede obeh govornikov so vedno na novo povzročale živahne izraze pritrjevanja in odobravanja.

Navdušene ovacije je množica zborovalcev prirejela zlasti prezidentu generalu Rupniku in domobranstvu.

Kadar koli ju je kdo od govornikov omenil. Slišali pa so se tudi ostri a umestni vzkliki proti komunistom in njihovim več ali manj prikritim pomagačem.

S himno »Hej Slovenci!« je bilo odlično uspelo zborovanje zaključeno. Domobranska godba je zaigrala še himno »Naprej zastave slave«. Množice so se le počasi razhajale. Še in še so na zborovališču navdušeno prepevali domobranske in slovenske narodne pesmi. Veliki tabor je pokazal, da se je prebivalstvo Borovnice in okolice zvesto strnilo okrog junaške domobranske posadke, v fronto proti komunizmu.

DOMAČE NOVICE

Zrebanje knjižne tombole

Pretekli teden smo objavili prve tri številke knjižne tombole: 30, 23, 41, s katerimi so izčrpane vse dvojke.

Danes objavljamo naslednje številke za trojke:

46 36 63 20 49

Trojko bo zadel, zkor bo imel tri izmed vseh osmih do sedaj izrebanih in objavljenih številk v isti vodoravni vrsti.

Dobil je naslednje knjige:

1. Jurčič: Cvet in sad;
2. Gregorčič: Oljki;
3. Dular: Krka umira, ali Bevk: Po živalskem svetu;
4. Slapšak: En starček je živel...
5. Velikonja: 888-3 Anekdote;
6. Meško: Mir božji, odnosno Podlimbarski: Gospodin Franjo.

Knjige bodo gotove predvidoma 22. V. ter bodo dobitnikom na razpolago v oddelku za tombole v Gradišču št. 2.

Številke za četverke bomo objavili v četrtek 18. t. m., odnosno na predvečer tega praznika, za petorice v nedeljo 21. t. m. in za tombole od torika 20. t. m. do binkoštna nedelje 28. t. m.

* **Kmetijske novice.** Službeno glasilo pokrajinskega kmečkega poverjenstva, izhajajo redno v začetku in sredi meseca. V tretji številki poziva na uvodnem mestu g. Tone Perčič, predsednik Kmetijske zbornice: »Strnimo vse narodne sile za obnovo podeželja!« Tone Berkopec razpravlja o našem kmečkem stanu in združništvu. Inž. Jože Erič nas poučuje o pravilni moži. O domačih gnojilih razpravlja inž. P. S. »Tudi saditi je treba znati«, čitamo v naslednjem članku. O oploditvi sadnega drevja po čebelah govorimo tudi v »Domovini« skrajšano na drugem mestu. »Pazite na koloradskega hrošča!« poziva inž. Fr. Janežič. V drobižu je tudi različen pouk za naše kmečke gospodinjice.

* **Pazite na koloradskega hrošča!** Koloradski hrošč ali krompirjevec je velik škodljivec, ki ga moramo zlasti v vojnem času kar najskrbneje zatirati. Letos moramo biti še posebno pozorni pri ogledovanju krompirjevih nasadov med rastno dobo. Ko je krompir odgnal, moramo vsaj enkrat na teden skrbno pregledati krompirjeve rastline, ali morda ne objedajo listja hrošči ali ličinke krompirjevca. Če takoj opazimo prve hrošče, ki so se pritepli, je še moči zajedalce docela zatreti, kajpak z največjo skrbnostjo in natančnostjo, s pomočjo oblasti in z javnimi sredstvi. V korist vseh je torej, da zajedalca preprečimo sleherno gnezdenje. Zato moramo sodelovati pri odkrivanju prvih, še novih žarišč s kmetovalci prav vsi, ki nas pokliče ali ljubezen veže z naravo. Vsako sumljivo najdbo zajedalcev na krompirju ali paradiznikih je treba sporočiti občini, ki potem po najkrajšem potu obvesti višjo upravno oblast, zajedalca pa pošlje v dobro zaprti in zaliti škaticli kmetijski polikuzni kontrolni postaji v Ljubljani. Na ta način ugotovljena žarišča bo možno pod strokovnim vodstvom še o pravem času zatreti in tako obvarovati ljudi pred večjo škodo.

* **Podružnica Slovenskega Rdečega križa v Trstu** je bila nedavno ustanovljena, da nudi pomoč vračajočim se bivšim vojnim ujetnikom, civilnim internirancem, konfinirancem in kazencem na povratku v domovino. Poizveduje za pogrešanimi osebami ter posreduje dopisovanje s svojci v sovražnih državah in z vojnimi ujetniki. Svoj poslovni prostor ima poleg srbske pravoslavne cerkve, en lokal pa tudi na glavnem kolodvoru, kjer uračuje ob prihodu vlakov iz Italije, da poskrbi za povratnike iz ujetništva.

* **Uprava policije v Ljubljani** opozarja občinstvo na določilo čl. 5 naredbe vrhovnega komisarja na operacijskem področju »Jadransko primorje«, ki se glasi: Prepevedano je dajati stanovanje osebam, ki nameravajo bivati nad sedem dni ali se dalje kakor sedem dni muditi na operacijskem ozemlju »Jadransko primorje«, pa se ne morejo izkazati z dovolilom za bivanje. Stanodajalec mora v primeru, ako bivanje presega dobo, ki ni vezana na dovolilo, nemudoma vložiti prijavo na krajevno pristojno policijsko oblastvo.

* **Četrtoletja je minilo** pred dnevi, odkar je bila ustanovljena Pokrajinska šolska založba v Ljubljani. V 25 letih je opravila veliko delo, ki je zelo pomembno za slovensko šolstvo in za vso slovensko prosveto. Založila je mnogo knjig v prid izobrazbi slovenskih mladih rodov, dajala pa je s tem tudi zasluzka vsem slovenskim tiskarskim podjetjem in omogočala obstanek svojemu uslužbenstvu. V novem četrtoletju čakajo založbo velike naloge, saj bo morala skrbeti, da bo dobila šolska mladina spet dobre učbenike, šole same pa razna učila. Tako bo lahko odlično sodelovala pri obnovi slovenskega šolstva in prosvete. Za jubilej je razstavila vse doslej izdane knjige v obeh velikih izložbah Socialne pomoči na cesti 5. maja v Ljubljani.

* **Dvojne mezde** za 1. maj so bile izplačane delavcem tudi v Ljubljanski pokrajini. Za namenske ta naredba ne velja.

* **Omejena oddaja plina.** Gospod šef Pokrajinske uprave je za čas od 15. maja do konca junija t. l. odredil mestni plinarni v Ljubljani skrčeni urnik za oddajo plina z normalnim pritiskom in sicer od 6.30 do 7.30, od 10. do 13. in od 19.30 do 21.30. V tem času se bo popravila izrabljena plinarniška naprava. Poprejšnja obvestila v tisku, kolikor so drugačna od te odredbe, so brezpredmetna.

* **Zemlja se je napila.** V preteklem tednu smo imeli precej dežja. Po pomladni suši, v kateri je vsa priroda že kar hlepela po dežju, so se od prejšnje nedelje dalje v presledkih vrstili nalivi, ki so zemljo zadostno napojili. Tudi v petek, na Panfracijev god, je še močno deževalo, v soboto pa nam je spet posijalo sonce. Ozračje se ogreva in tako lahko zdaj upamo, da se bo letina ugodno razvijala.

* **Kajenje na tramvaju v Ljubljani** je odslej po policijski odredbi najstrožje prepovedano in sicer v vseh tramvajskih motornih vozovih, tako v notranjosti kakor na obeh ploščadih. Potniki so naprošeni, naj to prepoved vestno upoštevajo, da ne bo kazni. Pač pa lahko kadite v prikolicah.

* **Odlaganje smeti in odpadkov ob cestah** je v Ljubljani strogo prepovedano. Mestno županstvo je s posebnim razglasom opozorilo vse prebivalstvo, naj pazi na snago. Ne stresajte smeti kar na občestne prostore ali na obrežja Ljubljane ali v razne koticke ob cestah ali celo sosedom pred hišo! Večino smeti in pepela lahko prav koristno porabimo za kompost, ki je najizdatnejše gnojilo. Zlasti, ko bo nastopila vročina, pazite čim bolj na snago, da nas ne bodo obiskale še kužne bolezni!

* **Požar v Črni vasi** na Barju je nastal pretekli teden, ko se je neki otrok igral z žveplenkami na hlevu posestnice Marije Škafarjeve. Ljubljanski mestni gasilci so z dvema motornima brizgalnima požar naglo umejili, da se ni razširil še na bližnja poslopja. Hlev je pogorel, živino so rešili. Zgorelo je precej sena, slame in stelje. Gasili so dobre štiri ure. Škodo cenijo na 80.000 lir.

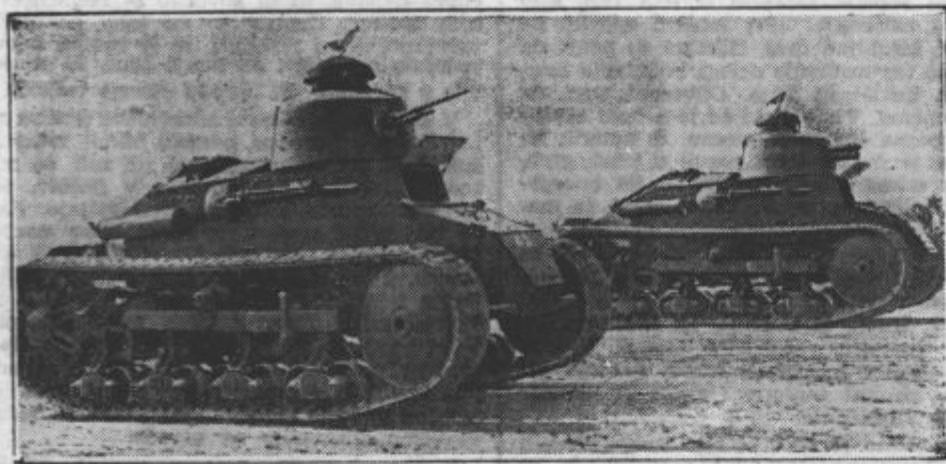
* **Po daljšem trpljenju** je umrl v Ljubljani g. Ivan Lavrič, trgovec in posestnik iz Loškega potoka ter bivši kapetan I. stopnje. Ob veliki udeležbi je bil pokopan pretekli četrtek. Bil je odličen gospodarstvenik, ki je kot absolvent nižje srednje šole v Ljubljani in trgovske akademije v Pragi spretno vodil svoje lepo gospodarstvo v Loškem potoku. Izpodbudno je tudi sodeloval v upravnem odboru Zveze slovenskih zadrug. Sreča mu ni bila vedno naklonjena, toda junaško je zadnja leta prenašal vse trpljenje. Časten mu bo di spomin!

* **Na Jezerskem** je letos 23. aprila umrla v 77. letu splošno spoštovana gosa Magdalena Murli, rojena Kamničarjeva, vdova znanega veleposestnika Ignaca Murija, po domače Mlinarjeva na Jezerskem. Pokojna je bila mati 16 otrok, za katere je zgledno poskrbela. Bila je dobrotnica številnim siromakom. S svojo dobrotljivostjo si je zagotovila najlepši spomin.

* **V vsaki družini gre** iz rok v roke izvrstna povest »Brzonožec in Puščica«. Kjer je še nimate, jo brž nabavite pa bo zadovoljno staro in mlado. Knjigo dobite v vsaki knjigarni ter pri upravi »Domovine« v Ljubljani, Narodna tiskarna.

Poravnajte naročnino!!!

Tanki odločilno orožje

Vse najmoderneje orožje, ki se je začelo uveljavljati že v prvi svetovni vojni, je v teku sedanje vojne doseglo veliko izpopolnitev. Letala, podmornice, oklopniki — vse to so danes čudovito natančno izdelani stroji. Ob njih nas prevzema ena sama tolažilna misel: vsi ti dragoceni stroji, so pripomogli k tolikemu razvoju tehnike, da bo človeštvo v bodočnosti, ko se bodo vsa dosežanja in nova dognanja uporabljala v prid človeški blaginji, lahko osrečeno z občudovanja vrednimi pridobitvami.

V teku sedanje vojne smo že pogostokrat čitali o silovitih spopadih neštetihih tankov in o velikih obkroževalnih manevrih, ko so mogočni oddelki tankov obkrožili cele divizije ali armade in jih uničili ali spravili v ujetništvo. Oklopniki so postali najznačilnejše orožje vojevanja na kopnem. Kakor se starejši spominjamo, so oklopniki ali tanki že v prvi svetovni vojni postali strah in groza vojujočih se čet, ki pa se vendar niso tako obnesli, kakor se je tedaj pričakovalo.

Prvi oklopnik ali tank v današnjem pomenu besede, ki je bil poslan na bojno polje, je v jutranji megli dne 20. novembra 1917. priletel s hitrostjo 3 in pol km na uro pri Cambraiu na Francoskem proti nemškim postojankam.

Seveda ni bil sam. Sledilo mu je 323 jeklenih tovarišev. Ne da se tajiti, da je to bilo veliko presenečenje za nemško vojsko. Toda samo zaradi tega, ker se je naenkrat pojavilo toliko tankov. Oklopnik sam je bil takrat Nemcem že pol leta znan, kajti že aprila so nemške čete sestrelile samcati sovražni tank, ki je bil pač le za poizkušnjo poslan proti nemškim postojankam. Ko se je zdaj pojavilo celo sovražno krdelo tankov pri Cambraiu, je zgrozil trajal le kratko časa. To je dokazano z dejstvom, da je bilo od 324 tankov takoj na mestu 107 pokončanih. Ti tanki so torej bil razmeroma lahko ranljivi. Kljub temu jih je sovražnik naslednje leto znova poslal veliko krdelo proti nemškim postojankam.

Dne 8. avgusta 1918. je 430 tankov prhurmelo proti nemški fronti na odseku Avre—Ancre. Posrečilo se jim je vdreti samo 14 km globoko na nemško stran.

To je torej bil neuspeh, po katerem so angleški in francoski vojni strokovnjaki napačno sklepali o uporabnosti novega orožja. Novih velikih napadov s tanki potem v prvi svetovni vojni ni bilo več in tudi po njej je izprva kazalo, da tanku na Angleškem in v Franciji ne bo posvečena tista pozornost, kakršno zaslužio. Ali zato so pa praktični Nemci takoj spoznali, kaj se da z novim orožjem napraviti. Sedanjí nemški general Guderian je napisal knjigo z naslovom: »Pozor, oklopniki!« Angleži in Francozi te knjige menda sploh niso opazili, medtem pa se je začela nemška vojska že pridno oboroževati po Guderianovih načrtih. Kakšne so bile posledice, nam je vsem še v spominu, ko je nemška vojska septembra 1939. nastopila svoj veliki vojni pohod. Mislí in nazori današnjega generalnega polkovnika in vrhovnega nadzornika nemške oklopne sile Guderiana so se izkazali za tako točne in pravilne, da bi knjiga lahko izšla tudi danes brez vsake izpremembe.

Na strani zaveznikov, nasprotnih Nemčiji, so bili po prvi svetovni vojni prepričani, da se lahko oklopna sila uporablja v zvezi z motorizirano ali navadno pešadijo in topništvom in da se lahko pošlje le v pravo žarišče boja. Njena naloga naj bi torej bila, da bi s presenečenjem in množičnim nastopom izsilila prodor v sovražnikove obrambne postojanke, a to je tista naloga, za katero je nemška vojska leta 1940. ustvarila posebno napadalne topove. O samostojnih kretanjih močnih tankovskih oddelkov ni takrat razmišljal noben angleški ali francoski vojni strokovnjak. Še manj so seveda ti strokovnjaki pričakovali, da

bodo oddelki nemških oklopnikov začeli v bodoči vojni izvajati povsem novo taktiko tako imenovanih klešč, to se pravi: oddelki oklopnikov zajamejo po naglem pohodu v dveh lokih kakšno veliko sovražno edinico, se strnejo za njenim hrbtom, kakor bi stisnil klešče, in jo pokončajo ali vsaj zajamejo. Bila je torej zasluga generalnega polkovnika Guderiana, da je svoje zamisli razvil in jih tudi na bojnem polju izvedel.

Kakor vsakršno moderno orožje, se tudi oklopniki še stalno razvijajo.

Prvi oklopní bojni vozovi, ki so se počasi premikali, so bili zavarovani zgolj zoper obstreljevanje od strani pešadije in se niso mogli kretati daleč

Na bojiščih proti komunizmu

Spričo porazov, ki jih doživljajo komunistični oddelki, se zadnji čas vedno bolj množijo domobranske vrste. Poročila pravijo, da se v osvobojenih krajih priglaja vse, kar je sposobno za orožje. Ponovno se javljajo tudi taki, ki svoj čas zaradi kakih telesnih pomanjkljivosti niso bili sprejeti. O značilnem primeru poročajo iz Telč na Dolenjskem. V domobranski sprejemni pisarni v Novem mestu se je prijavilo osem bratov Mrgoletov iz Telč. Doma so pustili na smrt bolnega očeta. Na dan prihajajo tudi velike skupine skrivačev.

Iz Korinja poročajo o grozovitem zločinu. Dne 4. maja so v vas vdrlí komunisti. S seboj so imeli dva zvezana komunisti, ki sta od njih dezertirala pa so ju na poti ujeli. Sredi vasi so ju pretepalí in zahtevali, naj izdeta, kdo jima je povedal, kam naj bežita, če hočeta priti k domobrancem. Eden izmed obeh je ves zmeden pokazal kar na eno izmed bližnjih hiš v Korinju. Komunisti so planili v hišo in pograbilí pri ognjišču gospodinjco, Kanetovo mater. Odvedli so jo na vas in še njo pretepli. Za njo je prišlo osem njenih otrok. Najstarejša, 12letna hčerka, je v rokah nosila najmlajšega, ki je star šele 6 tednov. Komunisti so otroke pognali domov, mater pa brez zaslisanja ustrelili.

Iz Novega mesta poročajo, da je 5. maja padel na Velikem Lipovcu komandant brigade Pirkovič s komunističnim imenom »Cort«. Znan je bil po

naokoli. Iz njih pa se je razvil današnji »Tiger«, ki je najmočnejše oklopljen, oborožen s močno učinkovitim orožjem ter je zelo nagel tudi tedaj, kadar mora zmagovati najtežje ozemlje. Uspehov nemškega oklopna orožja pa ni seveda ni mogoče zamisliti brez neutrudnega dela v domovini. Nemci vedo zlasti ceniti moža, ki se je doslej v tem pogledu izredno izkazal s svojo spretnostjo in domiselnostjo. To je višji oboroževalni mojster Hahne, ki je bil pred letom kot prvi odlikovan z viteškim križcem nemškega vojnega zaslužnega križa. On je nemški specialist za gradnjo oklopnih modelov. Po svoji doigletni izurjenosti je ta mož v stanu, da v najkrajšem roku izpolni vsakokratne želje in potrebe vojske na fronti. Za časa vojne proti Franciji je v nekaj dneh ustvaril prve nemške težke pešadijske topove na samovoznih lafetah. Prav tako je ustvaril novi poveljniški stolp nemških oklopnikov, ki ga ni mogoče prestreliti. Ko so se na vzhodni fronti pojavili orjaški sovjetski tanki »T-34«, je bilo treba komaj 8 dni, da je mojster Hahne že izgotovil obrambne topove, ki so takoj postali strah teh napadalnih vozov. V svoji preizkuševalnici mojster Hahne neprestano preizkuša svojo nove modele oklopnikov, ki plavajo, se potapljaajo, so veliki kakor sloni pa tudi majhni kakor za šalo.

Nemški tank »Tiger« se lahko danes kosa z vsakim oklopnikom sovražne vojske. To se je pokazalo v bojih na vzhodni fronti prav tako kakor v Afriki in v Italiji. Vendar z njim še nikakor niso izrpane možnosti razvoja tega orožja.

Kakor čitamo, stremijo nemški tehniki za tem, da bi svoje nove tanke napravili še varnejše, še bolj gibljive in še hitrejše. Poročevalci pravijo, da bodo sovražniki v primernem času občutili, kak napredek je bil dosežen pri tankih kakor tudi pri raznih novih izumih.

vsem Dolenjskem, zlasti zato, ker je dal ubiti gimnazijca Miho Turka, udeležen je bil pri umoru stopiškega župana Brulca in je lastnoročno pomoril mnogo fantov, mož, žena in otrok. Udeležen je bil tudi pri umoru prečenskega župnika Komljanca ter je dal ubiti celo komunističnega terenskega komisarja Silvana Perčiča, ki je obupal nad zmago komunistične revolucije in se je hotel umakniti. Čort je tudi izrekel smrtne obsodbe nad fanti iz št. Jerneja.

Z Goriškega poročajo, da se med ondodnimi komunisti širi obup. V Renčah so komunisti likvidirali skoraj ves oficirski zbor »Gradnikove brigade«, in sicer 14 mož. Osumili so jih zvez »belo gardo«. Komunisti na Goriškem so slabo opravljeni, uničujeta jih mrčes in glad. V takem obupnem stanju ni čudno, da obračunavajo s svojimi vodniki, četudi iz namišljene pretveze.

Domobranske posadke na Dolenjskem so pred dnevi obiskali: zvezni oficir podpolkovnik Balke, poveljnik slovenskih domobrancev podpolkovnik Krener in načelnik glavnega štaba podpolkovnik Peterlin. V družbi poveljnika novomeške bojne skupine so obiskali vse čete v Novem mestu, nato pa še postojanke v št. Jerneju, Kostanjevici, v Tržišču in na Trški gori ter posadne vođe. Prepričali so se o disciplini, ki vlada v domobranskih vrstah. Obiskali so tudi ranjence in jim razdelili cigarete kot dar »prezidenta g. generala Rupnika.

Rodbinske fotografije

Vsako leto ima vsak človek enkrat god. Če je sibirmašen, se živ krst ne zmeni za to. Če je pa človek v življenju kaj dosegel, če ima dovolj zlata ali če uživa velik ugled, mu pride čestitat za god vse sorodstvo. Tedaj ni noben kraj predaleč in nobena pot prenaporna. In čim bogatejši je človek, tem več ima sorodnikov. Izpod šestsobnega stanovanja ni v življenju nobenega nečaka tretje stopnje. Peterman je imel šest pranečakov osme stopnje. Tako bogat je bil Peterman.

Pred desetimi leti je bil Peterman reven ko cerkvena miš. Hodil je v raztrganih čevljih, bil je večkrat lačen kakor sit. Tedaj so mu bila vsa vrata zaprta, na nobeno pismo ni dobil odgovora. Ko se je pa Peterman v življenju do nečesa dokopal, so kmalu začela prihajati pisma: »Kako se počutiš?« tedaj so stali že na pragu in ga vabili: »Pridi vendar kdaj k nam!« — tedaj so se mnogi spomnili pisma iz prejšnjih časov in izmišljali so si obrabljene razioze za zapiranje vrat.

Peterman se je smejal. Smeha se je bil znova naučil.

Nekega dne je bil Petermanov štirideseti god na pragu. Od vseh strani so vpraševali sorodniki: »Kaj bi rad za god?«

In Peterman je odgovarjal vsem: »Vašo fotografijo, ljubi moji.«

Tedaj se je razveselila vsa rodbina in vsi so govorili: »Kako pametna misel! Na nas misli, dobri naš Peterman. Vedno nas hoče videti okrog sebe, dragi Peterman!«

In dali so se fotografirati.

Za god so prišle fotografije. Bilo je osemindeset povečav, osemindeset rodbinskih fotografij. Na njih si videl vse sorodstvo, kako sedi, stoji, hodi, se smehlja in pahja, fotografirano je bilo od spred, od desne od leve. In vsi so delali prijazne obraze, kakor bi hoteli reči: »Mi mislimo nate, dobri naš Peterman. Mislí tudi ti na nas!«

In pod fotografijami so bili napisani: »Našemu ljubemu Petermanu v spomin.«

Peterman je ogledoval fotografije. Peterman je štel fotografije. In glej, bile so vse, nobena ni manjkala. Tedaj je Peterman skrbno in lepo zložil fotografije, pozvonil svoji služkinji in dojal zadovoljno nasmejan:

»Odnosite rodbinske fotografije h knjigovezu in recite mu, naj jih poveže v veliko mapo. To mapo dobro shranite in oglejte si vsak dan natančno fotografije. In če bi prišel kdo izmed tu fotografiranih in bi hotel govoriti z menoj, mu recite, da me ni doma. Za nikogar in nikoli, ste razumeli?«

Zenski vestnik

Česa ne pozabimo v maju?

Porovati iz gredic odevle mačehe, spominčice, jegličice in druge spomladanske cvetlice, nato pa znova urediti gredice in vsaditi cvetlice, katere smo posejali meseca marca in pikirali meseca aprila. Če si jih nismo sami vzgojili, tedaj jih moramo kupiti pri vrtnarju, da si prav lepo uredimo cvetlične gredice in obrobke (rabate). Če hočemo imeti salvije, klarkije, nageljčke v lepih, nizkih in košatih grmičkih, jim moramo odščitiniti vršiček, kakor hitro napravijo tretji par listov.

Posejati že kar na gredo enoletne cvetlice, ki bodo cvetele šele takrat, ko bodo tiste, katere smo pikirali, že odevle. Ravno tako lahko sadimo še v maju tudi gladiole in druge cvetlice, zato da bodo imeli vseskoz dovolj cvetja.

Posejati sredi meseca na plano, na bolj senčno gredico, zlati šebaj ali fiolo. Rastlinice pikiramo prvič meseca junija, drugič pa meseca julija po 25 cm vsaksebi. Jeseni jih presadimo posamezno v lončke, spomladi nam pa na oknih prav zгодaj cveto.

Razredčiti pregosto sejane rastline, kjer se pa grmičevje in cvetlice trajnice niso dovolj razrastle, posadimo še visoke enoletne cvetlice, n. pr. fajčke, ostrožnike, zvončnice, kapucinčke, cinije in drugo.

Posejati tudi turške nageljčke, ki bodo cveteli šele drugo pomlad.

Za kuhinjo

Krompirjevi zrezki nas lahko spravijo večkrat iz zadrege. Skuhaj par krompirjev, jih olup in pretlači. Na masti praži drobno zrezane čebule. Ko je čebula rumena, ji dodaj drobno zrezane peteršiljeve trave. To vse prilij h krompirju, ga oolij in opopraj. Mu dodaj po možnosti na mleku pamočenih in ožetih drobtin, malo moke, sesekljane česna in 1 jajce. Vso to maso dobro premešaj, naredi iz nje zrezkom podobne hlebčke, jih povajaj v drobtinah ter speči na masti. S kakršno koli solato vam nudijo krompirjevi zrezki prav okusno, a ne predrago jed.

Kislo zelje s krompirjem. Skuhaj v slani vodi kislega zelja. V kozi razgred 2 žlici olja ali masti, in ko je vroče, zarumeni v njem košček čebule in malo moke, stresl v mast zelje in ga zalij s krompirjevo. Ko še nekoliko povre, ga stresl v skledo in obloži s kuhanimi krompirjevimi kosci, ki jih poprej skuhaj in odcejene nekoliko zarumeni v masti.

Zelenjavna juha z rižem. Nekoliko ohrovtja in nekoliko zelja ter korenino korenja in petršilja prežemo na rezance ter pridenemo pest graha in na tanko narezane čebule. Vse to vržemo na raz-

Ali je sport za ženske priporočljiv?

V sportni rubriki časopisa iz leta 1929 smo lahko čitali naslednje: »Pri ženskih sportih ne smemo več izgubljati časa. Nikakor ni prav, da dovolj upropaščanje celega pokolenja mladih, jedrih deklet in žena. Obvezani smo, da nekaj ukrenemo. Vsakdo ki se je s temi stvarmi bavil, pozna dovolj primerov, iz katerih izhaja, da se je ženski sport razvil v težek greh, ki uničuje telesa mladih deklet in jih onesposablja za življenjski poklic vsake žene, za materinstvo.«

Danes, po petnajstih letih, se nam zdi to mišljenje prav tako zastarelo, kakor je zastarel list, v katerem je bilo napisano. Ravnatelj prof. dr. med. W. Knoll, ki sodeluje na sportsko-medicinskem inštitutu vseučilišča Hansa, je pod naslovom »Konče legende o težkih porodih pri sportnicah« napisal zanimiv članek, ki vsebuje med drugim naslednje:

»Pred približno 15 letih so bile v medicinskih časopisih objavljene strokovne razprave, ki so hotele dokazati, da so pri ženah, ki so se prej bavile s sportom, pogoste zakasnitve porodov, čisto pa, da so tudi porodi združeni s težkimi posledicami za mater in otroka. Pri tem se je predvsem navajalo jahanje v moškem sedlu, vežbanje na raznih orodjih, vendar brez poglobljene označitve, za katera orodja gre, zaustavljanje pri smučanju itd. Govorilo se je celo o »pomožanju« žensk, ki se bavijo s sportom. Dve leti kasneje se je lotila E. Casparjeva naloga, da preuči, koliko so te navedbe resnične. Kljub temu, da je prekontrolirala nad 50 porodov, ni mogla ugotoviti niti

beljeno mast in dušimo in pražimo pokrito tako dolgo, da je vsa zelenjava mehka in da zarumeni. Nato prilijemo vode, juho osolimo in opoprano ter hkrati zakuhamo riž. Tik preden nesemo juho na mizo, ji pridenemo sesekljane petršilja.

Kako zatresh ščurke

Stopi ponoči naglo v kuhinjo s svetilko, druga oseba pa naj hitro popari okoli lazeče ščurke s kropom. Ali pa: pusti v kuhinjo ježa; ta jih mnogo podavi. Nastavi jim limanice, da se polovč: n. pr. ovij lonec s čunjjo ali prisloni nanj trske kot mostič, po katerem splezajo živalce vanj. Za vabo vlij v lonec nekoliko piva, mleka, korenja itd. Lonce bodi seveda znotraj pocinjen, t. j. gladek da ne morejo ščurki ven splezati. Razen tega nasuj zraven luknjic okoli štedilnika mešanico enakih delov boraksa in stolčenega sladkorja.

Sploh pa zabraniš ščurkom in rusom doseljevanje v kuhinje in shrambe če zaliješ okoli štedilnika na zidu in na tleh vse luknje s cementom, če držiš vse snažno in če ne pustiš okoli ležati neumite posode ostankov jedil, kosti itd. S takim ravnanjem odvrzameš ščurkom priložnost za skrivanje, razmnoževanje in preživljanje.

enega dejstva, ki bi govorilo za resničnost gornjih trditve. Čeprav so se tako pokazali povsem negativni rezultati se je vendar do danes vzdržalo mišljenje, da imajo žene, ki so se bavile s sportom, pri porodu mnoge težkoče.

V času svoje 25letne zdravniške prakse nisem pri dajanju porodne pomoči nikoli videl kakršnih koli poškodovanj, a si jih niti ne morem zamisliti. Mišice, prihajajoče v poštev, se pri ženskem sportu sploh ne uveljavljajo. Kolikor se tiče mišic maternice, sport nima niti najmanjšakega vpliva, ker gre pri tem pač za gladke mišice, ki sploh niso podrejene naši volji. Porodne težkoče, ki izhajajo od tod, nimajo z gojitvijo sporta prav nobene zveze. Nasprotno, sport povzroča jačanje trebušnih mišic. To dejstvo je treba imeti kot blagodejno za porod, ker ima dobro in močno delovanje trebušnih mišic izredno ugoden vpliv. To so stvari, ki se znane vsakemu zdravniku za porode.

Z namenom da spoznam prilike pri naših najboljših sportnicah, sem poslal sedemdesetim med njimi, ki so poročene, vprašalno pošto. Pet od teh ženah sploh nima otrok, ker so se šele nedavno poročile. Ostale imajo enega ali več. Dale so življenje okoli 100 otrokom in večina porodov je potekla normalno. Med njimi je 21 najboljših sportnic, ki so dolga leta sodelovale v tekmovanjih in dosegle izvrstne uspehe. Vse so se zelo zgodaj poročile in 13 med njimi je popolnoma normalno rodilo, polovica celo z veliko lahkoto. Pri dveh v starosti od 25 do 26 let, ki torej nista bili več zelo mladi, je trajal porod dlje časa, kar je glede na njuna leta samo po sebi mogoče. V dveh naslednjih primerih v zadnjem času, pri katerih je, kakor pravijo, zaradi sporta prišlo do porodnih komplikacij, se z natančnejšim opazovanjem stanja stvari ni mogla najti osnova za mišljenje, da je bila komplikacijam res bil vzrok sport.

Iz vseh izkustev ki se oslanjajo na začetno veliko število preiskanih ljudi, izhaja, da nimajo ženski sporti v obliki, kakor se goje pri nas, nobenega nepovoljnega vpliva na kasnejše porode. Zaradi tega s polno pravico z zdravniškega stališča še enkrat za vselej odlašajmo vso to legendo in trdimo, da nima nobene zveze z zdravim vzgojo našega mladega ženskega naraščaja. Veselilo bi nas, ko bi se po dolgih letih končno uveljavil tak razbor, ko je že vse predolgo prejšnje nepoznanje stvari plašilo naša dekleta pred zdravim sportnim udejstvovanjem.

Tako je mnenje izkušenega zdravnika. Glede na različna mišljenja o škodi, ki jo utrpe žene, če se bavijo s sportom, ki pa še do danes niso zadostno podprta in dokazana, sodimo, da se sport sme našim dekletom in ženam vsak način priporočiti. Drugo je seveda vprašanje trdih priprav za težava tekmovanja. S tem naj se bavijo le tiste, ki kažejo izrazite sposobnosti, in to vedno pod nadzorstvom strokovnega zdravnika.

A. Körding:

Rdeča torbica

Dolfe je zamišljen stal pred trgovino. Glej, tam je sa izložbeno šipo je ležala rdeča torbica, Marijana goreča želja. Zares, bila je lepa torbica, temno rdeča iz nekega eksotičnega usnja. Da, Marijana je imela okus, to je že treba priznati. Ali križ je samo v tem: žene z dobrim okusom so navadno zelo drage.

— No, gospod Verhem, ali boste kupili Marijani rdečo torbico? — ga je nenadoma vprašala leza hrba neka ženska.

— Ah... gospa Holtem? Dolfe se je ljubeznivo nasmehnil. — Mar tudi vi že veste za želje moje žene? Ne, te odgovornosti ne morem prevzeti zase. Sicer pa... — je nemudoma spremenil temo razgovora, — ali ne nameravate odpotovati? Marijana mi je on dan nekaj pravila.

— Da, danes potujemo. In prav radi tega se mi mudi. Pozdravite Marijano...

Mlada ljubka gospa je naglo odhitela. Tudi Dolfe si je premislil ter se jel odmikati od izložbe. Ne, te drage torbice vendar ne more kupiti. Ostal bo nelzprosen, četudi bi Marijana še tako lepo prosila, ga rotila, se muzala, jokala ali celo besnela. Ne, niti za las ne sme popustiti!

Ko se je Dolfe zvečer vrnil domov, je spričo dela in skrbi že popolnoma pozabil na rdečo torbico.

Marijana ga je nadvse ljubeznivo sprejela, obšla in poljubila, ko da se ne bi videla že kdo ve kako dolgo.

— Danes je za večerjo tvoja najljubša jed, Dolfe! — se mu je ljubeznivo nasmehnila Marijana.

— Pa kaj? Ali je mar danes moj god?

— Ne, dragi moj! — Marijana je neprestano obračala oči na debelo Dolfetovo poslovno aktov-

ko. — Hotela sem ti samo pripraviti malo veselja.

Med večerjo je Dolfe opazil srborito nestrpnost svoje žene. Slednjic ga je Marijana le vprašala: — Dolfe, prosim te, nikar me ne muči več!

— Kako praviš, da te mučim?!

Marijana je nakremžila obraz. — Saj si mi vendar nekaj prinesel, nekaj zelo lepega!

Dolfe za skomignil z rameni.

— Rad bi vedel, kaj naj bi prinesel?

— O, Dolfe, daj mi vendar torbico, ono rdečo torbico! Nikar me ne muči! — je vzkliknila Marijana in skočila po aktovko, zmetala iz nje poslovne spise in se nato začudeno zagledala v moža.

— Dolfe, toda kje je rdeča torbica? — je tiho vprašala moža.

— Toda, otrok moj nestrpni, kako si le prišla na to misel? Jaz nisem kupil nobene rdeče torbice. Sicer pa veš, da je ona torbica zame odločno predraga. Verjemi mi...! — je še pristavil, videč da mu Marijana ne more verjeti.

Tesno mu je postalo, ko je videl, kako je planila Marijana vsa kri v lica, ki so bila prej tako veselo nasmejana.

— Tako torej, — je rekla nekam zadržano, — torbice torej nisi kupil. Kaj pa, gospod Dolfe, če jaz povsem zanesljivo vem, da si torbico vendarle kupil?

— Potem ti morem samo reči, da fantaziraš! Marijana se je togo vzravnila. Iz oči je sipala cele roje isker.

— Potem ti lahko rečem, da lažeš! Ti si kupil rdečo torbico! Toda za neko drugo žensko!

Marijana je zahtela, skročila roke in grenko zajokala. Dolfe je pristopil k njej.

— Pusti me... ti...! — je besno siknila vanj.

Med nama je končano. Jutri bom govorila z mamom, kaj je treba ukreniti!

In ihtec je zapustila sobo.

Ta večer ni prinesel pomirjenja. Vse Dolfetovi poskusi so propadli. A tudi jutro ni izpomenilo položaja.

Dolfe je slabe volje odšel v službo. Sistema je srečal svojega starega prijatelja Kornela. Povedal mu je, kaj se je bilo zgodilo, in ga poprosil za svet.

— Dragi moj, — mu je smehljaje se svetoval prijatelj, — v tem položaju je en sam izhod: takoj ji moraš kupiti torbico!

Dolfe je obstal. Vzradošen je vzkliknil:

— Prijatelj, seveda, prav imaš. Hvala ti!

— Kajpada, morajo se moramo razumevati ter si pomagati, je še dejal Kornel ter se nato poslovil.

Dolfe pa je v mislih rotil dobrotljivo nebo, da bi torbice v trgovini še ne prodali, sicer bi bilo vse izgubljeno.

— Hvala vsem svetnikom! — si je dejal Dolfe, ko je videl, da torbice še niso prodale. Čez pol ure je bil Dolfe že pri Marijani. Hladno ga je sprejela ter nezaupljivo poslušala njegove razlage in opravičila. Ko pa ji je pomolil rdečo torbico, se je raznežila ko žmrzel sneg v topleni soncu. Smehljala se je, vendar precej nezaupljivo. Premirje po vseh pravilih.

Naslednji dan pa je Marijana prejela pismo, ki ji ga je poslala gospa Ela Holtemova. Ob koncu pisma je brala:

»Sicer pa, ali si dobila ono rdečo torbico? Prav gotovo. Ne bodi huda, ker sem te po telefonu nekoliko potegnila. Dolfe je popolnoma nedolžen. Saj torbice sploh ni kupil. Hotela sem le napraviti malo družinsko sceno, kajti potem se možki navadno vedno omeščajo. Ali sem uspeš? Upam, da sem. Brž mi piši. Me žene se moramo vzajemno podpirati, kajne?! Tvoja prijateljica Ela.«

Vedo, zakaj se boré

Vojna akademija v Kişinevu

Med deželami, ki jih je morala junija 1. 1940 odstopiti Rumunija drugim državam, sta bili Besarabija in severna Bukovina. To je bila najtežja izguba, ki jo je utrpela Rumunija pri odstopu ozemlja o priliki mejne revizije. Kajti Besarabija je zavzemala tako po obsegu, po številu prebivalstva in po gospodarski pomembnosti prvo mesto. Enajst okrajev je morala Rumunija odstopiti Sovjetski Rusiji, katerih devet so bili sestavni deli Besarabije, dva pa sta pripadala Bukovini. Razen tega je morala Rumunija odstopiti petino k Bukovini spadajočega okraja Radauti in polovico moldavskega komitata Rorohol. Velikost odstopljenega ozemlja je obsegala 49.674 kv. metrov s 3.75 milijona prebivalcev, torej 16 odstotkov skupne površine Rumunije, in 18 odstotkov celotnega prebivalstva.

Most med vzhodno in jugovzhodno Evropo

Iz listin, ki so bile objavljene ob začetku vojne med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo, je razvidno, da so kljub težkim žrtvam, ki jih je morala doprinesiti Rumunija, zahtevali Sovjeti še nova ozemlja. Zato se je Rumunija ob izbruhu vojne na vzhodu takoj priključila velikomokromskemu Rajhu. Že 8. julija 1941 je rumunsko vojno poročilo poročalo o osvoboditvi severne Bukovine in o stalnem napredovanju združenih čet v Besarabiji. Dežela, ki leži med rekama Prutom, Dnjestrom in Črnim morjem, tvori geografsko in narodnostno prehod med vzhodno in jugovzhodno Evropo, medtem ko leži Bukovina na njenem severu in tvori most med Ukrajino in Karpati, obenem pa je prehod in križišče železnice Odesa-Berlin in Bukarešta-Berlin. Tako Besarabija kakor Bukovina sta razmeroma gosto naseljeni. Na kvadratni kilometer znaša naseljenost v Besarabiji 64 prebivalcev, v Bukovini pa celo 82.

Rodovitna dežela za napredek živinoreje

Bogastvo in gospodarski pomen Besarabije sta v rodovitnosti njenih tal in v razmeroma veliki obdelani površini, kajti samo 5 odstotkov zemlje je pokrite z gozdom, nadaljnja dva odstotka pa s pašniki. Posebno južni del med Črnim morjem in tako imenovanim zgornjim »Rimskim nasipom« ima velik pomen za poljedelstvo. Prav tako kakor južnorusko stepo pokriva tudi to zemljo črnica, kjer izvrstno uspeva žito. Zato je Besarabija kljub poletni suši pomembna produkcijska dežela. Njen delež pri obdelani površini Rumunije znaša 23 odstotkov, z žitom posejane površine celo 23 odstotkov. Odgovarjajoče velik je tudi njen delež pri žetvi, ki posebno pri oljnih sadovih doseže tolikšno količino, da je pridelek v ostalih krajih Rumunije nasproti temu naravnost malenkosten. Pridelki Besarabije je bil udeležen leta 1937. v celotni rumunski proizvodnji z naslednjimi odstotki: pšenica 20, ječmen 32,8, koruza 15,8, soja 78,3, seme sončne rože 72,2, seme od konoplje 24, konopljinno vlakno 18,1, laneno seme 13,2, tobak 17, ricinovo seme 96,8, mak 19,4, janež 86 in vino 29,5 odstotka.

Gornje številke jasno dokazujejo, da je poljedelska proizvodnja Besarabije daleko večja kakor povprečna, v nekaterih pridelkih pa je skoraj izključno udeležena na skupni rumunski proizvodnji. Rumunija je še posebno prizadela, ker je izpadel velik del rumunskih izvoznih predmetov. Pri lastni majhni porabi je bil namreč delež Besarabije pri žitnem izvozu razmeroma še večji, kakor pri proizvodnji. V letih 1933-37 je znašala povprečje žitnega pridelka v Besarabiji 2.16 milijona ton, od česar sta bili porabljeni samo dve tretjini za domačo potrebo, cela tretjina — ali okroglo 650.000 ton — pa je ostala za izvoz in je zavzemala dve petini celotnega žitnega presežka Rumunije. Pri izvozu koruze je Besarabija bila udeležena z eno tretjino, pri izvozu ječmena pa celo s štirimi petinami.

Posebno mesto pa je imela Besarabija v izvozu industrijskih rastlin. Znano je, da so v teku zadnjih let kmetje posejali velike površine zemlje s sojo. Devet desetih vsega rumunskega izvoza soje je dala Besarabija. Prej pomembni pridelek semena sončne rože, ki je leta 1927. dosegel 72 odstotkov celotne rumunske proizvodnje, je v naslednjih letih nazadoval, ker so mnoga zemljišča porabili za druge kulture. Tudi pridelek sadja je popustil in ne more več doseči prejšnje proizvodnje; vendar pa je še vedno tolik, da imajo precejšnje množine jabolk, orehov in marelic za izvoz.

Velike možnosti

Širne besarabske stepe so zelo ugodna pokrajina za živinorejo, ki je bila svoječasnoma na izredno visoki stopnji, v teku zadnjih 40 let pa je precej nazadovala. Po statistiki je padlo število goveje živine od 792.000 v letu 1893. na 611.000 v letu 1935. Zadnja leta pa se je po zaslugi Rajha, ki je odvzel vso odvišno živino, število govedi vedno bolj množilo.

V nasprotju z govedorejo pa je ovčjereja zaradi naraščajočega povpraševanja rumunske tekstilne industrije po volni skokoma naraščala. Leta 1909. je bilo samo 1.34 milijona ovac, leta 1935. pa že 2.29 milijona. Na Besarabijo je torej odpadlo 19,4 odstotka celotnega števila rumunskih ovc. Še poseben pomen je imela Besarabija za rumunsko ovčjerejo zato, ker so tam gojili karakulsko in mérnsko pasmo, ki obe dajeta prvovrstno volno. Svinjereja je v razmerju s proizvodnjo v drugih rumunskih deželah.

Velikega pomena je za Besarabijo konjereja. Leta 1935. je bilo število konj za skoro 55 odstotkov večje kakor v vsej rumunski državi. Konjereja, ki je svetovno znana, ima za močno razvijajočo se poljedelsko deželo zaradi pomanjkanja motorne sile odločujoč pomen v besarabskem gospodarstvu.

Bukovina je bogata na gozdovih

Medtem ko ima Besarabija veljavo kot poljedelska dežela, leži vrednost Bukovine v njenih

Čebele na cvetočem sadnem drevju

Sadno drevje je letos v najlepšem cvetju in če pojde po sreči, se nam obeta dobra letina. Čebelnice pridno obletavajo cvetje, da jih veselo opazuje sadjar in čebelar. Da so čebele posebno važne za oploditev sadnega drevja in da močno vplivajo na povečanje sadnega pridelka, vemo vsi. Podrobneje pa o tem zanimivo razpravlja v najnovejši številki Kmetijskih novic inž. Rihar. ki pravi:

S številnimi opazovanji so ugotovili, da 80 odstotkov našega sadnega drevja oplodijo čebele.

V manjši meri pridejo poleg čebel v poštev čmrli, divje čebele in razne muhe. Vetrni ne pripada pri opravljanju praktično nikakoli vloge. Dobričkanosno sadjarstvo je možno samo v krajih, kjer je razširjeno čebelarjenje. Spomladi, ko drevje cvete, je namreč drugih žuželk zelo malo. Edino čebele prezimijo v družinah. Skrb kmečkega gospodarja bedi, da posadi na pripravnih mestih čin, več vrh, da po možnosti varuje leske, jelše in drugo rastlinstvo, ki nudil čebelarjem zgodaj pomladi za razvoj družin potrebni cvetni prah.

Koliko je vredno delo čebel, ki ga opravijo z opravljanjem sadnega drevja?

Vodilni inozemski sadjarski znanstveniki pravijo, da je opravljanje sadnega drevja s stališča narodnega gospodarstva večjega pomena kakor pridelki medu in voska. Ameriški sadjarji plačajo določeno pristojbino čebelarju, ki jim pripetje v sadovnjak čebelnice družine v času ko drevje cvete. Dolgoletne izkušnje so jih dovele do spoznanja, da je drevje ostalo nerodovitno tista leta, ko ni bilo opraseno. Težko je izraziti v našem denarju vrednost sadnega pridelka, kakor tudi vrednost pridelanega medu in voska. V mirnem času je bil med približno 8 do 10 krat dražji od jabolka. To podlago za presojo vrednosti, moremo vzeti tudi danes, ko na splošno ni čutiti nikake stalnosti v cenah.

Po nemških in švicarskih podatkih je korist, ki jo napravijo čebele sadjarju, ko mu oprasijo sadno drevje, desetkrat večja od koristi, ki jo nudijo čebelarju z nabiranjem medu in voska.

Leta 1942. je bilo v Ljubljanski pokrajini na podlagi uradne statistike 17.272 čebelnih družin. Pridelki medu je znašal po uradni ceni 60.540 kg. Istega leta je bilo rodni sadni dreves približno 880.000. Pridelki vseh vrst sadnega drevja je po isti uradni ugotovitvi znašal 11.364.000 kg. Leta 1942. je bila torej vrednost pridelanega sadja

gozdovih, ki pokrivajo 44 odstotkov celotne površine te dežele. Čeprav se dežela imenuje Bukovina, je 70 odstotkov njenih gozdov iglavcev, ki dajejo surovino za staničevino. Sovjetski Rusiji odstopljeni del je znašal sicer samo 4,5 odstotka rumunskega gozdnega bogastva, odstotek iglastih gozdov pa se je zmanjšal za 10.

Žitna proizvodnja v Severni Bukovini je znatno nižja kakor je skupen rumunski povpreček. Razmerje pšenice, pridelane v Bukovini, znaša le 1,3 odstotka in koruze 1,5 odstotka. Sladkorne pese pridelava severna Bukovina 11,7 odstotka, krompirja pa celo eno tretjino vse rumunske proizvodnje.

Niti absolutno niti relativno se severna Bukovina ne more primerjati z Besarabijo glede poljedelske proizvodnje. Zato pa je tam močnejše razvita industrija, ki se je v glavnem osredotočila okoli Černovic. Večja podjetja pa so v prvi vrsti v lesni industriji, v tekstilni, živilski in kovinski industriji.

Pomen Besarabije za Rumunijo

Odstop obeh dežel, to je severne Bukovine in Besarabije je bil za Rumunijo hud udarec. Predvsem je bil prizadet njen izvoz žita in oljnih semen. Izvoz sadja, jaje, perutnine, kož in lesa je občutno nazadoval, kar se je močno odražalo v kupni moči Rumunije na evropskih trgih.

Rumunski gospodarski obstoj je v veliki meri odvisen od Besarabije in severne Bukovine. Brez njunih travnikov in pašnikov je razvoj in napredek živinoreje nemogoč. Tudi mnoge industrijske panoge, predvsem sladkorne tovarne in tvornice za spirit, so bile z izgubo teh dežel ločene od surovin, potrebnih za njihov obrat. — Usnjena industrija je mogla zaradi pomanjkanja surovin, ki jih je prej dobivala iz Besarabije, proizvajati le polovico toliko blaga kakor prej. Tudi tekstilna in lesna industrija sta bili močno prizadeti. Mirne vesti lahko rečemo, da bi bil uspešen nadaljnji gospodarski razvoj Rumunije brez Besarabije in severne Bukovine nemogoč. V taki zavesti se zatorej rumunske čete boré ramo ob ramj z nemškimi hrabro in odločno, da za vsako ceno vržejo sovražnika nazaj.

približno 15krat večja od vrednosti pridelanega medu in voska. Vrednost dela, ki so ga opravile marljivo čebelnice, je znašala v letu 1942. nad 90 milijonov lir.

Koliko čebelnih družin je treba za opravljanje sadnega drevja?

Razdalja sadnega drevja od čebelnjaka naj ne znaša več od 600 do 700 metrov. Na površino 1 ha sadovnjaka morata priti do 2 čebelni družini. Drevesa, ki so navezana na oploditev s tujim cvetnim prahom, ne smejo biti med seboj oddaljena več ko 60 do 70 metrov. Ako so med čebelnjakom in sadnim drevjem zapreke, kakor n. primer skupine hiš, gozdno drevje, velika višinska razlika ali ako nastopi hladno in vetrovno vreme v času cvetenja sadnega drevja, tedaj je tudi navedena razlika prevelika. Ako je pa vreme v času razcvetenja ugodno, oprasijo čebele tudi bolj oddaljeno drevje. Računati pa moramo v tem času vedno z bolj neugodnim vremenom, saj vemo, kako spremenljivo je vreme v aprilu in maju, kako pogosto so celi tedni hladni in vetrovni. V takem času čebele oplodijo drevje v bližini čebelnjaka, bolj oddaljeno sadno drevje pa ostane neoplojeno in nerodno. Kmečki gospodarji in drugi sadjarji naj zaradi lastne koristi storijo vse, kar more pospešiti razvoj čebelnih družin v zgodnji pomladi. Sodelujejo naj v tem pogledu z domačimi čebelarji in njihovimi čebelarskimi društvi!

Utrinki

Srečo pričakovati, to je najlepši del sreče.

Stari pesniki so vrelci mladih.

Življenje naj ti ne bo pustil terek, pa tudi ne pepelnica sredi.

Kogar nesreča ne stre, ga napravi močnega.

Ce vas presenetli alarm v večernih urah, ko obenem ob znaku alarma ugasi vsa javna razsvetljava, ne begajte po ulicah križem kračem, temveč se podajte domov ali v najbližje zaklonišče. Pri tem uporabljajte vedno desni hodnik oziroma desno stran ceste v smeri vaše hoje. Zepne svetilke morajo biti zatemnjene. Svetitvi se sme z njimi le pred seboj navzdol.

Nove vesti o steklini

Ljubljanska kronika nezgod in poškodb je zadnji čas zaznamovala več primerov pasjih ugrizov. Zaradi popadljivih psov so velike sitnosti. Najprej mora od psa ugriznjena oseba v bolnišnico, da tam ugotove, ali je bil pes stekel. O novjših izsledkih glede stekline nas pouči naslednji članek:

Bolezen stekline (lyssa) je po vsem svetu razširjena, edino Avstralija je ne pozna; razširjena je prav različno, med žive okužene pokrajine spadajo Bolgarija, Ogrska, Rumunija, Italija in Jugoslavija, pa tudi Avstrija; najbolj okužene so pa Rusija, Poljska, Francija, nič manj vsa Azija, Afrika in Amerika. Avstrija se s popolnim uspehom brani te živalim in ljudem silno nevarne kuge s tem, da se morajo psi, kateri se uvozijo na ozemlje tega svetovnega dela, šest tednov strogo ločiti in po živinozdravniku opazovati.

Povzročitelj stekline je še vedno nepoznan ali bolje povedano še vedno neviden in zato govore povsod tudi sedaj le o »strupu« (virus). Toda ni dvoma, da obstoji malo bitje (mikroorganizem), ki povzroča to strašno bolezen. Največ oboli na steklini psov (80 do 90% vseh slučajev), potem pridejo mačke, bolj redka je bolezen med drugimi živalmi in ljudmi. Povzročitelj je tako majhen, da ga je mogoče precediti (filtrirati) skozi porcelan. Vse pravilice in vaze iz prejšnjih dni in sedanjih časov o vzroku stekline so danes znanstveno popolnoma ovržene in je zato popolnoma izključeno, da nastane ta bolezen zaradi prevroče hrane, hude vročine ali hudega mraza, žeje ali po vdihavanju slabih par, ali po uživanju gnile krme, ali zaradi onemogočenega spolnega obdobjanja, silnih živčnih razburjenj itd. Strup stekline stajno vzdržujejo in razširjajo divje zveri, predvsem so to volkovi in lisice.

Strup stekline (virus) je na veliko srečo prav malo odporen in se kmalu sam uniči, če se le dobro na zraku izsuši, strupena silna stekliča, ki se je sušila vsaj 14 ur, ni več strupena; pri 52 do 58° gorkote se virus uniči v pol ure, pri 80° že v dveh minutah. Mraz pa tega strupa ne zamori in prenese 16 do 35° pod ničlo. Razkužila ga hitro pokončajo, tako zadostuje že 1% raztopina kreoline, saneolina ali hiperamanganske kislega kalija, ki deluje nekaj minut, istotako hitro ga razkuži sublimat (1:1000), 2% žveplena kislina, 5% solna kislina. Celo želodčni sok prebavi strup v 5 urah; nasprotno pa ga glicerol ohranjuje in podaljša strupenost možganskega mozga

stekličev za cele mesece. Gniloba ugonobi virus v 12 do 24 urah.

Steklini podlegajo psi sesalci, manj občutljive so ptice, mrzlokrvne živali se dajo okužiti le umetno. Da za to boleznijo obole najrajši psi in mačke, je vzrok pač življenjski način teh živali.

Naravno okužbo s to boleznijo povzroči skoraj vedno ugriz kake stekle živali, redkeje je vzrok okužbi strupena silna stekliča, ki je prišla z lizanjem odprtih ran ali svežih prask na koži v telo in do živcev okuženca. Od ugrizenih živali oboli navadno le 40 do 50%.

Zelo važno je vedeti, da je silna stekliča že dva do štirinajst dni pred izbruhom boleznijo (stekline) strupena, kar naj si dobro zapomnijo posebno oni, katere je slučajno ali morebiti celo namenoma poškodoval (ugriznil ali oprasnil) kak pes ali mačka. Strupeno je lahko tudi mleko stekle živali, pa tudi mesa se ne sme uživati od takih stekličev.

Silno velikega pomena je nadalje to, da se širi strup (virus) v telesu poškodovancev (človeških in živalskih) izključno le potom živcev in nikdar

po krvi, zato se zaradi tega zavleče izbruh bolezni tedne in mesece, tako je tudi mogoče, da se poškodovani človek lahko zavaruje pred steklino, toda samo le s pravočasnim zasnim cepljenjem, katero se pa v nobenem slučaju in tudi pri najmanjši poškodbi nikakor ne sme odlašati. Kakor hitro izbruhne steklina, ni nobene pomoči več in strahovita smrt je neizbežna.

Vsaka najmanjša poškodba človeka po psu ali mački se mora takoj pravilno zdraviti. Predvsem naj rana dobro izkrvavi, potem se očisti in razkuži n. pr. s 3% saneolinom, kreolinom, lysolom, še bolje z 1% sublimatom, pa tudi z močno raztopino permangana, celo — v sili — močnim klorom. To vse le za prvo pomoč, dokler ne dobimo zdravnika, h kateremu se moramo brezpogojno podati ali ga nujno prositi na pomoč na svoj dom. Zanimarjena zdravniška pomoč je prav lahko usodepolna in odločilna za življenje in smrt. Vse nadaljnje zdravljenje in cepljenje se mora vršiti po zdravniških navodilih in zakonitih predpisih, vsem pa je podlaga epohalna najdba genialnega Francoza Luisa Pasteurja, kateremu se mora zahvaliti vse človeštvo za veliki izum varnostnega cepjenja zoper steklino, ki se je sedaj že silno razvila in izpopolnila, za kar imajo zopet posebne zasluge mnogoštevilni znanstveniki različnih narodnosti.

Sladkorna bolezen napada tudi mladino

Sladkorna bolezen ima pri otrokih svoje značilnosti v poteku, zdravljenju in v prognozi, ki jo ločijo od sladkorne boleznijo odraslih. Število primerov sladkorne boleznijo raste vzporedno s starostjo. Joslin trdi, da je frekvenca sladkorne boleznijo pri ljudeh starih nad 40 let 15 krat večja kakor pri ljudeh, ki so mlajši od 40 let, in dosega svoj višek v šestem desetletju. Bolezen se pojavlja v otroški dobi in narašča pri otrokih vzporedno s starostjo. Pri otrokih se lahko pojavi sladkorna bolezen v vsaki dobi. Pri dojenčkih jo opazimo sicer v redkih primerih, v otroški dobi pa je najčehša med 6. in 8. letom in v 13. letu.

Znanstveniki so si edini v tem, da obolijo v večini primerov za sladkorno boleznijo deklice. Ta pojav se prenese tudi v mladeniško dobo in v prva desetletja odrasle dobe. Tudi je splošno priznan vpliv dednosti sladkorne boleznijo pri otrokih. Zlasti je pogosta sladkorna bolezen pri otrokih iz konsangviničnih zakonov, pri katerih se bolezen pojavlja v sledečih rodovih v vedno mlajši dobi življenja. Pri diabetičnih otrokih se pojavijo tudi prirojene iznakaženosti: na ušesih, pritlikavosti t. t. d.

Sladkorno bolni otroci se primeroma zelo zgodaj duševno razvijejo, rastejo jako hitro, medtem ko debelost nima pri otrocih za razliko od sladkorne boleznijo pri starejših ljudeh nikakega vpliva. Pri drugih rasah je sladkorna bolezen mnogo manj pogosta kakor pri beli rasi. Znano je, da je mnogo manj diabetikov med židi, pri čemer moramo vzeti za vzrok poleg rasne dispozicije tudi zakone med sorodniki.

Kot vzrok sladkorne boleznijo lahko opazujemo tudi različne infekcijske bolezni: influenco, davico, pljučnico, škrlatinko, ospice itd. Ni pa treba, da bi bila infekcija le postranski sovzrok, ki le sproži diabetes pri otroku. Sladkorna bolezen se pojavi pri otrokih tudi po cepljenju proti kozam. Tudi kronične afekcije trebušnih organov imajo večkrat za posledico sladkorno bolezen. Prav tako se lahko pojavi ta bolezen po tifusu.

Kjer segajo zavarovanja okenskih odprtih pri zakloniščih na javni hodnik, jih je pleskati vsaj na robovih z belo barvo, da bodo vidna za čas zatemnitve.

Lepi gospod šef

Ko je Henrik Wegen stopal skozi pisarniške in delovne prostore svoje tovarne, so ga vse gledale: strojepiske, krojačice in ostale nameščenke. Gledale so za njim: nekatere naravnost in brez sramu, nekatere na skrivaj, in marsikatera med njimi je zraven globoko vzdihnila. Henrik Wegen je bil namreč še mlad mož, ko da je pravkar stopil s filmskega platna. Videti je bilo, da se tudi sam zaveda, da je lep in zaželen. Sicer pa ženam ne ostane dolgo skrit oni možki, ki ima pri ženah uspeh.

Tvrška Henrik Wegen je izdelovala perilo, moško in žensko. Mikavno je bilo zlasti žensko, ki je bilo, ko da je izdelano iz žametne pajčevine. Henrik Wegen je pogosto opazoval modele, toda vselej je videl samo blago, nikoli dekleta, ki ga je nosilo. Šef ni opazil niti ene žene, vsaj v svojem podjetju ne. In tako so se morale nameščenke prej ali slej sprizniti z dejstvom, da so bili vsi njih lepi pogledi zaman.

Potem pa je prišla Verena, nova tajnica. Dražestna in mikavna kakor pomladni list, z majhnim noskom, zelenimi opojnimi očmi in kodravnimi lasmi, ki so sijali ko sončni žarki. Verena je bila nežna in vitka kakor mačkica. Koj je bilo videti, da ji možki svet ni tuj. Njej ni vsakdo bil všeč. Ko pa je prvič uzrla Henrika Wegena, ji je vendarle srce lahko zadržalo. Ker pa je neomajno zaupala vase, si je takoj odločila, da mora tega moža osvojit.

Svojih prejšnjih oboževalcev seveda ni pustila na cedilu, sleherni večer je bila z njimi v družbi, plesala je, kolikor je le mogla s svojimi vitkimi nožicami. Sicer pa je vse svoje sposobnosti osredotočila v to, da čim prej osvoji svojega šefa. Okitila se je, toda Henrik Wegen je ostal hladan. Zanj ni bila nič drugega ko pisalni stroj, ki odlično deluje.

Verena je postala ošabna. Zatrčno je bila sklenila, da mora osvojiti svojega šefa. Nekega jutra je prav zares graciozno spodrnila ter padla tik pred šefa, da mu je pokazala svoje zares vitke in lepe nožice. Henrik Wegen ji je pomagal vstati, nato pa je hladno odšel dalje, ne da bi jo pogledal.

Verena je v svoji dražestni jezici raztrgala robček. V besnem razpoloženju je sklenila, da

prepusti zadevo slučaju, ki mora prej ali slej priti. Na tihem pa se je tolažila, da Henrik Wegen ni edini lep šef na vsem svetu.

In prišla je sobota. Opoldne, ko je pravkar zapirala svoj pisalni stroj, je stopil v njeno sobo Henrik Wegen in jo vprašal:

— Ali ste jutri prosti, gospodična Verena?

Končno! Verena je najprej prebledela, nato pa zardela ko mak. In le mimogrede je pomislila na Frica, s katerim se je domenila za sestanek. Vsa blažena je zagostolela:

— Prav ničesar nimam v načrtu, gospod Wegen. Ves dan sem prosta.

— Tudi zvečer?

— Da, — je zašepetala Verena, polna sladkega pričakovanja.

V njegovih očeh je tedaj zasijal porogljiv nasme:

— To je naravnost sijajno! Potem pa lahko zgodaj ležete in se dodobra naspate, da boste v ponedeljek vsaj enkrat pravočasno prišli v službo!

(L. Roboz)

Kandidat smrti

Kmet Peter je hotel zaklati svojega petelina. Njegova žena je namreč včeraj rodila hčerko, pa se je možak moral pobrigati za primerno krstno gostijo.

Sočen komad mesa je že ležal pripravljen, manjkala je samo krepka, dobra juha. Kokošji pomladek je že lepo odrasel in ker kmet Peter ni več potreboval petelina, ga je pač enostavno obsodil na smrt. In tako sta se kmet Peter in njegov sin, oborožena z noži, plazila za petelinom. Plaziti sta se morala zaradi tega, ker je v sosedni hiši stanovala znana vaška dobrotnica Marija. V desetih letih, odkar se je bila naselila v vasi, je obnovila kapelico in gasilski dom, vsem novorojenčkam pa je bila botra.

S sosedo Marijo pa seveda nihče ne bi rad prišel navzkriž, kajti vsakomur je bila pred očmi mastna vložna knjižica, ki jih je podarjala za botrinski dar. Sicer je bilo z njo enostavno živeti v prijateljskem razmerju. Žal pa je bila sosedna Marija zagrizeno prepričana vegetarijanka, ki bi se najmanj onesvestila, če bi slišala smrtno živalske krike.

V vasi so zatorej kiali živali skrivaj, da bi tega ne izvedela dobrotljiva sosedna Marija.

— Gromska strela, poganska žival!

Petelin je pravkar zdrel proti sosedni hiši. Hlapec Lojz je pravočasno stekel za njim in ga je pravočasno zgrabil za rep.

— Dobro jutro, gospa sosedna, — je nenadoma vzkliknil kmet Peter, da bi tako opozoril Lojza. Petelin pa jo je ucvrl, kakor bi ga nosilo sto vravog.

— Dobro jutro, sosed. Kaj pa je danes z vašim petelinom? — je vprašala Marija.

— Bog mi je priča, da ne vem, — se je hitro zlagal kmet. Z Lojzom se čudiva. Čisto se je izpremenil, utegne mi še zboleti, moj dobri petelin.

— Da, žal, tudi živali obolijo. Revice, ko bi vsaj govoriti mogle.

— Da, da, uboge živali. Še govoriti ne morejo. Petelina bova zdaj nagnala domov. Tako čuden se mi zdi.

Čim se je kmet približal petelinu, je zaprhtal in vrese odkuril.

— Bodi miren, bodi dober, moj petelinček, — je skušala sosedna Marija potolažiti preplašeno žival. Petelin pa je ko obseden poskakoval okoli.

— Znabiti ga je napadla kurja blaznost ali pa je dobil sončarico. Najbolje bo, da ga pustimo. Na svidenje, gospa Marija!

Nenadoma je presekal vaško ozračje avtomobilski signal. In skozi vas je v oblakih prahu zdrsnil avto in povozil petelina. Zadnje kolo mu je zmečkalo vrat.

Kmet Peter je v duhu videl, kako se je dobra sosedna onesvestila. Še sam je za hip stianil oči. Moj Bog, kaj bo z botrinstvom in lepo vložno knjižico...?

Toda gospa Marija je bila mirna in zbrana: — Da, da, to so udarci usode. Človek jih mora sprejeti ko dež in sonce. Potolaži se, Peter! Saj je zelo verjetno, da bi petelin tako ali tako ne mogel dolgo živeti...!

— Da, — je vzdihnil kmet Peter, — prav tako sem si mislil. Že zjutraj smo doma govorili, da našemu petelinu ni namenjeno dolgo življenje.

Tako je rekel kmet Peter, pobral zmečkanega petelina in ga vrgl čez ramo. Odšel je navidez hudo potr, dast se mu je v prsih radostno smejalo srce zavoljo tolste vložne knjižice, ki jo bo ob krstu dobila njegova novorojenka. R. K.

PO SVETU

× Sovjeti zahtevajo oporišča tudi na Norveškem in norveška izseljenska vlada je pripravljena ustreči. K temu poročajo iz Osla: Sovjetske zahteve zastran Norveške so zbudile v tukajšnji javnosti zelo veliko razburjenje. Pod ogromnimi naslovi opozarjajo listi na izdajstvo, ki ga je zakrivila norveška izseljenska vlada kot najemnica Anglije in bojševikov. Kakor piše dnevnik »Aften Posten«, je učinkovala londonska vest kakor mrtvaški zvon, ki pozvanja norveškemu narodu iz Anglije. Korak za korakom so iz Londona pripravljali svet na to angleško izdajstvo norveškega naroda. Da bi pa prikrili to izdajstvo in bi si Anglija in Zedinjene ameriške države utegnile oprati svoje roke v demokratski nedolžnosti, so vključili tudi norveško izseljensko vlado, da bi tako hinavsko in sleparako pokazali na privoljenje norveškega naroda. Kakor ugotavlja »Aften Posten«, se zadržuje narod vse drugače, kakor da je privolil. Prav kakor je ta vest liki bomba udarila v druge skandinavske države in izzvala pravo živčno zmešnjavo, tako je bil njen učinek tudi na Norveškem porazen. Medtem ko je Anglija doslej govorila, da hoče »osvoboditi« Norveško, tako naj pride sedaj naenkrat do zasedbe države po treh velesilah. Norveški kmetijski list »Nationen« poziva Norvežane, da se združijo in tako preprečijo najslabše, kar se utegne zgoditi, namreč vdor bojševikov na norveška tla.

× Ogromna argentinska pivovarna. Ena največjih pivovarn na svetu je brez dvoma pivovarna Quilmes v Buenos Airesu. Ustanovil jo je pred petdesetimi leti Nemec Otto Bemberg. Kako ogromna je, dokazuje dejstvo, da njene naprave zavzemajo petdeset hektarov prostora. Vsako leto naredi, vsaj dozda, so ga zvarili nad 1,3 milijona hektolitrov piva. Izredno zanimive pa so pivovarniške naprave same. Celotna prostornina posod, ki jih uporabljajo za kvašenje, znaša 5 milijonov litrov. V posebnih prostorih imajo približno tisoč velikih sodov, od katerih vsak drži najmanj 10.000 litrov, mnogo pa je tudi takšnih po 20.000 litrov. V celoti imajo v teh pivovarniških prostorih do 32 milijonov litrov piva! Poleg piva pa omenjena pivovarna proizvede na leto okrog 3 milijone kg ogljikove kisline. V zadnjem času je švicarsko podjetje Sulzer dobavilo tej ogromni pivovarni več kompresorjev na amonijak ter večje število parnih strojev, centrifugalnih sesalok, ogrevalcev, stiskalcev zraka itd.

× Strup rodbine Borgia. Skozi stoletja so bila zavita v koprno zagonetnosti zastrupljenja, ki jih je zakrivila rodbina Borgia. Zdaj pa je tudi ta skrivnost pojasnjena. Novejši raziskovalec so ugotovili, s kakšnimi strupi je rodbina Borgia tako hitro spravila s sveta svoje nasprotnike. Prišli so do presenetljivih zaključkov. Rodbina Borgia si je izmišljala rafinirana sredstva in pota, da je povečala učinkovitost svojega strupa in jih združila s peklenskimi mukami, kakor so pač zahtevale okolnosti. Tako so zastrupili medveda in ko se je zvijal v srmtnih krčih, so ga obesili na zadnje tace, da se mu je cedila slina iz gobca. Strupeno slino so prestregli v posodo in jo uporabljali za zastrupljanje ljudi. Podobnih primerov je bilo seveda mnogo, a že ta priča, kako pretkani so bili zastrupljevalci.

× Znamenit nemški vinogradnik. Minilo je že nad 150 let, odkar se je rodil svetovno znani nemški vinogradnik Johann Philipp Bronner. Mož je zaslužil, da se ga spominjajo vsi Nemci, ki si radi včasih privoščijo čašo rujnega vina. Rojen je bil leta 1792. v Nekkargemündu in vse svoje življenje je posvetil izboljšanju nemških vin. Ko mu je bilo 24 let, se je naselil kot lekarnar v Wieslochu pri Heidelbergu, potem ko je bil temeljito študiral naravoslovje in farmacijo. Že kot študent je bil vnet za dobro kapljico, bil je pa tudi doma iz vinobrodskih krajev. L. 1820. se je lotil vinogradništva. Čez pet let je odkril nov način obdelovanja vinogradov oziroma rezanja trt, kar je imelo za posledico pridelovanje mnogo boljše vina. Leta 1835. je med trgatvijo prepotoval vse vinorodne kraje v Španiji in prispel je tudi na Balkan. Tako je zbral okrog 400 različnih vrst grozdja in vse te trte je hotel presaditi v svoje vinograde. To prizadevanje se mu je večinoma tudi posrečilo. Kot gospodarski svetovalec, lekarnar in vinogradnik je umrl Bronner 4. decembra 1864. v Wieslochu pri Heidelbergu. Nemški vinogradniki so počastili njegov spomin s tem, da so nazvali eno vrsto trt po njem.

× Roosevelt hoče še več davkov. Roosevelt je vložil nedavno svoj protest proti davčnemu zakonu, ki ga je sprejel ameriški kongres in ki do leta nove davke v višini 2,3 milijarde dolarjev namesto 10,5 milijard dolarjev, kolikor jih je

Madžarska se ponaša z najstarejšo ustavo

Madžarska, ki je spet odločno stopila v ospredje, je država, ki ima — razen Anglije — najstarejšo ustavo v Evropi. Zlata bula (bulla aurea) — tako se imenuje ta pisana ustava, madžarska magna charta — vsebuje 31 sklepov državnega zbora iz leta 1222. Angleži so torej prehiteli Madžare le za 7 let. Zlata bula je bila izdana v sedmih izvodih, ki pa so se porazgubili, ostal je le 1 overovljen prepis.

Zlato bulo so poklicale v življenje težke gospodarske in slabe politične razmere, ki so vladale na Madžarskem v začetku 13. stoletja. Za vlade Andreja II. (1205—1235) je nezadovoljstvo doseglo tako mero, da je bila država v razsulu.

Vzroki nezadovoljstva so bili različni in številni. Veliko ogorčenje in nevoljo je izzvalo že to, da je žena Andreja Gertrud vse važne državne službe izsilila za svoje rojake in sorodnike. Ti številni in nadležni tujci so uživali popolno zaščito dvora in njihovi samopašnosti ni bilo meje.

Zmedo in nezadovoljstvo je še stopnjevala samopašnost domačega visokega plemstva in iz tega izvirajoče težko socialno stanje kmečkega ljudstva. Ljudstvo je ječalo pod težo velikih in nepravilnih davkov in drugih dajatev. Da bi si kralj pridobil oholo visoko plemstvo, ki je preziralo njegovo oblast, jim je daroval ogromne komplekse zemlje. Na ta način so se krčili dohodki države, kar je moral nadomestiti spet kmečki človek.

V takih obupnih razmerah se je Andrej odločil,

da bo izpolnil svojo dano obljubo in vodil križarsko vojsko v Sveto deželo. Za tako akcijo pa je potreben denar. Tega pa kralj ni imel. Zato je dal v najem vsa državna samostva veržnikom, ki so znali dobro izkoristiti konjunkturo.

Medtem, ko je Andrej II. hodil po Sveti deželi, so konjunkturisti in plemiči do dobra izrabili priliko. Medtem ko so oni steno obogatili, je prišlo kmečko ljudstvo na rob propada!

Ob vrnitvi iz Svete dežele je našel Andrej II. svojo državo v pravi anarhiji. Tedaj je pod pritiskom sina Bele in javnega mnenja, ki mu je že grozilo z detronacijo, leta 1222. sklical državni zbor. Na tem zboru je bil kralj prisiljen izdati zlato bulo, prvo madžarsko pisano ustavo. Važnejši sklepi tega državnega zbora so bili: vladar mora vsako leto sklicati državni zbor, katerega se lahko udeleži vsak plemič; brez predhodnega poziva ne sme nihče biti aretiran in kaznovan; plemič ne plačuje davka; ena oseba ne sme imeti dveh služb; podarjena državna premoženja se morajo vrniti državi. Najvažnejši je zadnji sklep zlate bule. Ta daje pravico plemstvu za oboroženi upor, ako kralj ne bi upošteval zlate bule.

Razumljivo je, da je Andrej II. zavlačeval uveljavljanje zlate bule. Borba med kraljevsko oblastjo in plemstvom se je nadaljevala, dokler vladar ni podlegel in bil primoran leta 1231. ponovno potrditi zlato bulo. S tem si je plemstvo izbojevalo tak položaj in oblast v državi, s katero je moral vsakratni kralj računati.

Roosevelt zahteval. Roosevelt je dejal, da je davčni zakon, ki ga je sprejel kongres, neprimeren in nezadosten.

× Angleške ladjedelnice imajo še vedno dela čez glavo, javlja industrijski dopisnik »Glasgow Herald«. Popravila poškodovanih fregat so zaenkrat njihove glavne naloge, vendar povzročata stalno večje pomanjkanje delovnih sil tudi pri tem delu velike zakasnitve.

× Protizidovsko gibanje. Po poročilih iz francoskega Maroka zavzema protizidovski pokret med Marokanci vedno ostrejšo obliko. Vojaške oblasti so bile zategadelj prisiljene, da so zavarovale židovski okraj v Fezu z močnimi vojaškimi edincami. Naraščajoča mržnja Marokancev proti židom je nastala, ker se francoski general de Gaulle poslužuje židovskih agentov za volunstvo proti Marokancem in je bilo na podlagi židovskih ovdab aretiranih že večje število domačinov.

× Cianovodik in kiltje. Moderna raziskavanja iz področja fiziologije kiltja prinašajo vedno nove poglede v zanimivo zvezo med kemičnim sestavom in rastjo rastlinskih celic. Že prej je bilo znano, da vsebujejo mnoga semena — tako tudi nekaterih naših sadnih dreves ali grenki mandlji — cianovodnikovo kislino v večji ali manjši množini. Ni pa se vedelo, čemu. Šele novejša raziskovanja so pokazala, da je cianovodik v zelo tesni zvezi s kiltjem in da celo označuje pri rastlinah posebno razdobje rasti. Točno je bilo dokazano, da je cianovodik pri vseh semenih, ki ga v njem nahajamo, ena izmed kiltje ovirajočih snovi. Cianovodik neprestano rahlo posega v kemične procese v rastlinskih celicah. Dokler so zunanji vplivi neugodni, drži cianovodik celice rastlinskega semena v nekakšnem spanju, kakor da so celice narkotizirane. V tem času ne dojemajo dražilnih pobud rast pospešujočih hormonov. Ko pade jabolčna peška na rodovitno prst na vrtu, prenehajo kmalu ovirajoči učinki cianovodika v ugodnem okolju in seme začne normalno kilti. Ogljik vsebujoča prst »prevzame« cianovodik in to menda opozori seme, da lahko začne kilti. Toda reč ni tako preprosta, kakor se vidi na prvi pogled. Če poskusimo umetno z lupino vzeti semenom cianovodik, ne nastopijo iste posledice. Seme sicer začne kilti, toda zarodki rastlinic so pohabljeni. Cianovodikova kislina jim je nedvomno potrebna, da lahko zametek dobro vzklije. Dobra vloga cianovodika pri semenih je čudovita: narokoza se avtomatično prekine prav v času, ki je za kiltjoče rastlinico najprikladnejši. Tudi tu vidimo torej, kako modro je v naravi vse urejeno.

× Poševni cerkveni stolp. O poševnem stolpu v italijanskem mestu Pizi gotovo že veste. Verjetno pa vam ni znano, da imajo podoben poševni cerkveni stolp tudi v Königsbergu v Sudeatih. Župna cerkev sv. Katarine, zgrajena 1578, ima 40 do 50 cm nagnjen stolp. Pred dvema stoletjema je izbruhnil v stolpu požar, ki je uničil vse lesene dele, zvon pa se je raztopil. Po požaru se je stolp nagnil, in tak je še danes ter prav dobro služi svojemu namenu.

× »Krompirjevo vojno« so imenovali bavarsko nasledstveno vojno l. 1778.—1779., ker se vojaki obeh strani tedaj sploh niso spopadli, temveč so ves čas prebili v taboriščih na krompirjevih poljih.

× Najstarejši živalski vrt. V Mehiki so imeli že v 16. stoletju živalski vrt, dočim je bil ustanovljen v Evropi prvi tak vrt šele leta 1828. V

Mehiki je bil živalski vrt last kralja Aztekov, ki je bil naravnost strasten ljubitelj divjih živali. Poleg večine takratnih divjih živali je imel kralj v svojem živalskem vrtu najlepšo zbirko vseh ptičev, ki so bili takrat sploh znani. Najlepši med njimi so bili slikoviti vedmedci. Samo za oskrbovanje ptičev je bilo v živalskem vrtu nastavljenih 300 oskrbnikov.

× »Sladka kri« za mrčes. Nekateri ljudje zatrjujejo, da niso občutljivi za pik mrčesa; drugi vam bodo trdili nasprotno, češ, da imajo naravnost »sladko kri« za mrčes. Pri vseh ljudeh je kri približno enakega sestava, različen pa je vonj človeškega telesa. Znano je, da imajo zlasti žuželke in razen mrčes še posebno fino razvit čut za različne vrste vonjev. Vonj pri človeku all živali pa izvira iz različne konstitucije. Zaradi tega nekateri ljudje sploh ne reagirajo na pik mrčesa, dočim drugim vbojena mesta takoj močno otečejo. Ljudje, pri katerih vbojeno mesto takoj oteče, so občutljivi proti piku. Cim večja je pri človeku občutljivost, tem večji bo tudi otok. Če nas piči na priliko čebela, osa ali sršen, je treba najprej izdreti želo, potem pa si oblagamo mesto vboja s hladnimi predmeti, s čemer preprečujemo srbenje in zmanjšujemo temperaturo.

Črne bukve

**O DELU OSVOBODILNE FRONTE
PROTI SLOVENSKEMU NARODU**

Dejstva, dokumenti, številke
250 strani velike oblike
nad 200 fotografij

Cena 40 lir

Izide sredi maja

Naročila nad 10 izvodov sprejema
iz prijaznosti uredništvo
»SLOVENSKEGA DOMA«
Ljubljana — Ljudska tiskarna

